

УДК 37:811.111:621.397.4

І. Є. Процюк,
викладач

(Житомирський базовий фармацевтичний коледж імені Г. С. Протасевича)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

У статті розглянуто актуальні питання реалізації інноваційних освітніх технологій у викладанні англійської мови студентам фармацевтичних спеціальностей. Результати реалізації низки інноваційних технологій свідчать про зміну рівня мотивації та сприяють розвитку позитивної динаміки пізнавального процесу.

Залучення українських ВНЗ до Болонського процесу та зміна організаційної структури учбового процесу передбачає перехід з режиму функціонування ВНЗ у режим розвитку, що безпосередньо пов'язано з апробацією і впровадженням в освітній процес інноваційних педагогічних технологій. Метою статті є вивчення аспектів впровадження інноваційних технологій під час вивчення англійської мови в процесі підготовки майбутніх фармацевтів.

Грунтуючись на аналізі літературних джерел [1-7], можна зафіксувати взаємозв'язок рефлексії та іншомовної культури через занурення в загальнокультурний простір, який уможливує розуміння сутності, особливості, унікальності, неповторності, цінності будь-якого прояву чужої та власної культури і мови. Сам процес опанування іншомовної культури сприятиме міжкультурній сприйнятливості та гнучкості суб'єкта.

Отже, необхідно чітко визначити критерії і показники інноваційної діяльності, які дозволять оцінити ефективність інновації крізь призму науковості і педагогічного досвіду. Пропонується застосувати таку сукупність критеріїв педагогічних інновацій: *новизна, оптимальність, висока результативність, можливість творчого застосування інновації в масовому досвіді* [1: 34].

У роботі В. А. Сластьоніна [2: 67, 92-93] наголошується, що інновації, як правило, є результатом творчої роботи викладача. У зв'язку з цим зазначається, що в основі інноваційних процесів в освіті лежать дві педагогічні проблеми: проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Отже, результатом інноваційних процесів має стати використання теоретичних і практичних новацій.

Враховуючи вищевикладені аспекти реалізації інноваційних технологій в освітньому процесі ВНЗ, конкретизуємо проблему підготовки студентів фармакологічних спеціальностей в межах формування навички іншомовної комунікації. Проведений нами аналіз літератури, та досвід роботи в Житомирському базовому фармацевтичному коледжі імені Г. С. Протасевича (ЖБФК) свідчить, що традиційне навчання іноземній мові (для немовних спеціальностей) орієнтоване на читання, розуміння і переклад спеціальних текстів, а також вивчення проблем синтаксису наукового стилю.

Проте тенденції сучасної освіти вказують, що до кінця навчання студенти повинні сформувані культурну обізнаність, що припускає формування таких якостей, як емпатія, толерантність, неупередженість до представників інших культур.

Фахівець ВНЗ – це широко освічена людина, що має фундаментальну підготовку [3: 26]. Відповідно, іноземна мова фахівця такого роду є знаряддям виробництва, складовою культури та засобом гуманізації освіти. Розгляд професійного становлення особи неможливий поза культурним контекстом.

Зв'язок іншомовної культури і професійного самовизначення відбувається внаслідок взаємодії через діалог культур. Ця взаємодія сприятиме розширенню і поглибленню соціокультурної компетентності майбутнього фахівця, а також формуванню світогляду особи в цілому.

Підготовка майбутніх фармацевтів, як показує наш досвід, пов'язана не лише з обсягом знань. Цілісна особистість фахівця, поза сумнівом, повинна мати здатність до рефлексії, що дозволяє створювати умови для професійного і особистісного розвитку. Ця здатність забезпечуватиме розвиток умінь виокремлювати, аналізувати і співвідносити власні дії в предметній ситуації.

Реалізація практико-орієнтованого підходу в освіті через використання інноваційних технологій, на наш погляд, акцентує увагу на розвитку навичок професійного мовного спілкування і ведення наукових дискусій. Виокремивши ці компетентності, варто зазначити, що їх формування пов'язано з розвитком навичок, умінь і знань у сфері іншомовної комунікації. У цьому дослідженні ми орієнтуємося на використання тестових технологій, технологій дебатів і мультимедіа та проектних технологій (розроблених на основі методики незакінчених речень).

Тестові технології. Ми вважаємо, що тест – це інструмент, що складається з кваліметрично вивірених системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення і заздалегідь спроектованої технології обробки і аналізу результатів, що призначена для виміру якостей і

властивостей особистості, зміна яких можлива в процесі систематичного навчання. Тобто тест – це не лише система завдань, оскільки до складу тесту входять, принаймні, ще два компоненти – стандартизована процедура проведення та технологія обробки і аналізу результатів [4: 177].

В організації роботи з вивчення англійської мови в ЖБФК використовуються переважно тести відкритого типу, які за характером відповідей на питання поділяються на два типи: 1) завдання доповнення (з обмеженнями на відповіді, із заданими обмеженнями) – студент повинен сформулювати відповіді з урахуванням передбачених у завданні обмежень; 2) завдання вільного викладення (вільного конструювання, без заданих обмежень) – студент повинен самостійно сформулювати відповіді, жодних обмежень на них у завданні не накладається. Методичне оформлення тестових завдань у нашому дослідженні відбувається таким чином: завдання формується з чотирьох частин: інструкції, тексту завдання (питання), варіантів відповідей, правильної відповіді. Інструкція для завдань доповнення може виглядати, наприклад, так: у вільне поле впишіть потрібне слово.

Текст завдання або питання є змістом завдання. Завдання доповнення припускають, що частина "варіанти відповідей" не використовується, оскільки студент самостійно формулює і відображає відповідь. Правильна відповідь є обов'язковим атрибутом будь-якого тестового завдання; без нього завдання втрачає сенс, оскільки не може бути точно оцінено з урахуванням авторського задуму. Основна вимога до тестових завдань – вони повинні мати однозначно правильну відповідь. Тести цього типу надають найрізноманітнішу інформацію.

Узагальнюючи і аналізуючи досвід роботи в ЖБФК, можна зробити висновок, що позитивними якостями добре складених завдань доповнення є: 1) стислість і однозначність відповідей; 2) необхідність відтворення відповіді з пам'яті; 3) відсутність необхідності шукати декілька варіантів відповіді; 4) простота формулювання питань; 5) простота перевірки. Типовим прикладом використання тестових технологій на заняттях англійської мови може служити зразок тесту по темі "The History of Development of Pharmacy and Medicine in Europe and Ukraine". Тест складається з двох частин: у першій надається перелік слів та словосполучень, наприклад: *adulterated drugs, facilitate, therapist, medical insurance, would-be physician, recertification, indigent* тощо; у другій частині пропонуються речення з пропущеними словами, наприклад: *If you are not entitled to free or subsidised treatment from the NHS, you are strongly advised to take out some form of ... to cover yourself against emergency medical treatment which can become extremely expensive. There are also some state-supported clinics and hospitals where the poor and elderly may receive free or low-cost treatment and some doctors devote a small percentage of their time to treatment of the ...* Студенти повинні заповнити пропуски, обравши необхідні одиниці із запропонованого переліку.

Використання цього тесту в учбовому процесі визначається необхідністю оцінки рівня сформованості навичок при вживанні лексичних одиниць. Результативністю виконання такого завдання буде розуміння загального змісту тексту і виконання завдання на співвідношення, що, на нашу думку, є складною розумовою операцією, заснованою на аналізі тексту, встановленні причинно-наслідкових зв'язків тощо.

Багатократне використання цього тесту в учбовому процесі дозволило виокремити типові помилки студентів під час засвоєння лексичних одиниць і орієнтації в предметному змісті теми. Досить високі показники результативності виконання цього тесту показують студенти з високим рівнем мотивації до предмету і вільною орієнтацією та інтерпретацією предметного змісту за темою "Історія розвитку фармакології та медицини в Європі та Україні". Використання в учбовому процесі завдань вільного викладу представлено через використання методики незакінчених речень. Такий підхід дозволяє не обмежувати студента жорсткими рамками предметного змісту. Можливе використання різних прийомів аргументації, наведення прикладів, пов'язаних з актуалізацією власного досвіду студента. Студентам пропонується закінчити такі речення, як, наприклад: *Preventing epidemic means... Medical care includes...* тощо. Цей тип тесту спрямований на оцінку рівня володіння понятійним апаратом і міри його сформованості.

Інформаційні технології. З інформаційно-технологічної точки зору процес навчання передбачає організацію і застосування технічних засобів, що забезпечують освітній процес. У сучасній літературі виокремлюють три основні типи інформаційних технологій: кейс-технології; телевізійні технології; мережеві технології навчання. Уявлення про методику використання зазначених інноваційних технологій під час вивчення англійської мови постійно розширюється і збагачується [5]. Кейс-технології – це технології, засновані на комплектуванні наборів (кейсів) навчально-методичних матеріалів з їх подальшою доставкою студентам для самостійного опрацювання. Організація і проведення групових занять з англійської мови ЖБФК передбачає особисту присутність викладача.

Мережеві технології використовуються в організації занять з англійської мови як реалізація усіх форм взаємодії між викладачем і студентами, а саме:

- в мережі можуть бути представлені навчально-методичні матеріали, призначені для самостійної роботи студентів;
- за допомогою мережі можна організувати спілкування і консультації з викладачем;
- мережа надає можливість взаємодії групи студентів між собою і з викладачем.

Тому можна говорити про те, що мережеві технології є найбільш перспективними у сфері розвитку відкритої освіти. Проте, на наш погляд, найбільш ефективним є мультимедіа-підхід, заснований на використанні декількох взаємодоповнюючих інформаційних технологій. Найпоширенішими технологіями, які використовуються нами для організації самостійної роботи студентів ЖБФК, є технології створення і розміщення в мережі електронних підручників, навчальних і тестуючих програм. Найбільш поширеним способом взаємодії викладача і студента в нашому випадку є електронна пошта.

Для групового спілкування студентів і викладача використовуються такі мережеві технології, як форуми, дошки оголошень, чати, групи новин, відеоконференції і аудіоконференції. Відео- і аудіоконференції забезпечують найвищу міру інтерактивності, проте їх постійне використання в учбовому процесі сьогодні видається майже нереальним через високу вартість цих технологій.

Досвід викладання англійської мови в ЖБФК дозволяє дійти висновку про ефективність інтеграції мережевих і ТБ-технологій. В межах вивчення англійської мови студентами ЖБФК використовуються також мультимедіа-технології: відеоматеріали і ресурси Інтернет (наприклад, The English Learner Movie Guides [6]). Поєднання цих технологій дозволило нам створити методичну розробку до фільму "The Nutty Professor", яка включає декілька типів завдань:

- завдання, що виконуються перед переглядом фільму;
- завдання, що передбачають самостійну роботу студентів у пошуку, відборі та систематизації інформації (використовуючи ресурси Інтернет);
- завдання, що виконуються після перегляду;
- підсумкове завдання-презентація.

До першої частини завдань входить знайомство з персонажами фільму і стисло надається (англійською мовою) зміст фільму. Студентам надається медична термінологія, з якою вони зустрінуться під час перегляду фільму. Завдання після перегляду фільму включають питання на загальне розуміння змісту фільму, його окремих частин та на засвоєння професійної лексики. Завдання-презентація є завершальним.

Складна методична конструкція і супровід використаної технології пояснюється орієнтацією діяльності викладача на постійне занурення студента в контекст іншомовної культури (соціальних зразків і комунікативних кліше). Результативність виконання цього завдання оцінюватиметься з точки зору сформованості власної позиції студента, її аргументованістю і здатністю критично оцінювати ситуацію.

Технологія "Дебати". Формування комунікативної компетентності у студентів ЖБФК під час вивчення англійської мови є одним з пріоритетних завдань. Ефективне вирішення поставленої задачі стає можливим через використання на заняттях технології "Дебати", яка зорієнтована на підготовку студента до життя в умовах ринкової економіки, плюралізму політичних цінностей та ідеологій, пріоритету прав і громадянських свобод. У літературі "Дебати" розглядаються як суперечка за встановленим регламентом і правилами [7: 9-10]. Введення в учбовий процес технології "Дебати" сприяє, на нашу думку, формуванню логічного і критичного мислення студентів, навичок організації своїх думок, навичок усного мовлення, навичок риторики, емпатії і толерантності, упевненості в собі, здатності працювати в команді, здатності концентруватися на суті проблеми, навчанню поведінці під час публічного виступу. Отже, результативність, те на що спрямовано використання в учбовому процесі ЖБФК інноваційних технологій, полягатиме в тому, що предметні і метапредметні знання, отримані на заняттях з англійської мови:

- є засобом формування комунікативної культури студента;
- сприяють розвитку особистості студента;
- є ефективним засобом сприйняття студентами цінностей відкритого суспільства;
- є ефективним засобом соціалізації студентів.

Досвід використання технології "Дебати" під час вивчення англійської мови показує, що ця технологія є ефективним методом розвитку комунікативних навичок студентів. Оскільки дебати включають різні форми діяльності, вони розвивають навички слухання і розуміння, читання і ведення записів іноземною мовою. Однією з тем дебатів, що проводяться на заняттях з англійської мови в ЖБФК, є "Евтаназія: за і проти". Дебатам передують вивчення тем: "Фізіологія людини", "Сильнодіючі медичні препарати", "Наркотичні речовини", "Отруйні речовини", "Медицина і закон". В межах запропонованої тематики розглядаються не лише теоретичні питання, але й прецеденти. Предметна підготовка з англійської мови перед дебатами організована таким чином, що студенти вже ознайомлені зі словами-зв'язками та фразами, що допомагають висловити позицію промовця:

consequently, accordingly, nevertheless, however, in fact, indeed, above all, on the one hand, on the other hand, in addition to, while, it seems to me that, what worries me is, personally I'm more interested in, in my opinion, to my mind. Організаційно готуються дві команди: прихильники та опоненти. Під час дебатів обговорюються питання історії та видів евтаназії, ставлення до евтаназії у суспільстві, евтаназія, політика і законодавство, евтаназія та клятва Гіппократа, евтаназія тварин тощо. Експерти, у свою чергу, стежать за ходом дебатів, оцінюють роботу команд.

Результативність цього заняття полягає в опрацюванні навичок вільного володіння лексичним матеріалом, комунікативній компетентності, умінні складати доповідь, ставити питання і відповідати на них тощо. Таким чином, реалізація інноваційних технологій під час викладання англійської мови для студентів фармакологічних спеціальностей організована через поєднання ряду технологій, заснованих на функціонально-комунікативній лінгводидактичній моделі мови і розробці цілісної системи навчання студентів мовному спілкуванню на професійні теми. Отримані результати реалізації низки інноваційних технологій (мультимедіа, дебати тощо) дозволяють зробити висновки щодо зміни рівня мотивації студентів до предмета. Із зовнішнього (формального), заснованого на отриманні оцінки, він стає глибоко особистісним і переходить до сфери професійних інтересів студента. Зміна мотивації сприятиме розвитку позитивної динаміки пізнавального процесу. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми реалізації інноваційних технологій під час підготовки спеціалістів різних фахових напрямків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Слостенин В. А. Педагогика / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов : Учеб. пособие для студ. педвузов. – [Изд. 4]. – М. : Школьная Пресса, 2004. – 512 с.
2. Слостенин В.А. Методика воспитательной работы / В. А. Слостенин. – М. : Академия, 2004. – 364 с.
3. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 166 с.
4. Майоров А. Н. Тесты и их виды. Тесты достижений / А. Н. Майоров // Школьные технологии. – 1998. – № 4. – С. 176–188.
5. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат. – М. : Издательский центр "Академия", 2003. – 272 с.
6. The English Learner Movie Guides [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://towerofenglish.com/eslnotes.html>
7. Петрова Н. Е. Использование на практических занятиях со студентами образовательной технологии "Дебаты" / Н. Е. Петрова : Учебно-методическое пособие. – Самара : Самарский гос. ун-т, 2002. – 16 с.

Матеріал надійшов до редакції 23.09. 2010 р.

Процюк И. Е. Использование инновационных технологий в изучении английского языка в процессе подготовки будущих фармацевтов.

Рассматриваются актуальные вопросы реализации инновационных образовательных технологий в преподавании английского языка для студентов фармакологических специальностей. Представлены результаты реализации ряда инновационных технологий (мультимедиа, дебаты и пр.), которые позволяют сделать заключение об изменении уровня мотивации, что находит свое отражение в развитии позитивной динамики познавательного процесса.

Protsyuk I. Implementing Innovative English Teaching Techniques in Pharmacology Students Training.

The paper seeks to provide a comprehensive analysis of implementing innovative English teaching techniques in pharmacology students training. The results of implementing innovative English teaching techniques (multimedia, debates etc.) indicate the motivation level change which enables positive dynamic development of educational process.